

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

XII. Non esse omnia necessariò in Missa, alta voce pronuncianda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

est, ut ea lingua recitentur, quam intelligit populus. Quinim prodest nosse quid verba significant, si sonum vocis audire non valeas?

QUARTO, sacrificium non offertur ad populum infirmandum, si de primario, & proprio fine agatur, sed ad Deum laudandum, & ad impetranda populo beneficia: non igitur inquiritur, ut populus intelligat id, quod dicitur, sed satis est Deo intelligat.

QUINTO, si lingua vulgari sacrificium offerendum esse duo gravissima incommoda sequerentur. VNUM, quod oporteret frequenter mutare verba sacrificij, cum vocabula, quae vno tempore sunt vulgaria, non diu post desinant esse vulgaria. ALTERUM, quod tolleretur communicatio Ecclesiarum: nec enim posset sacerdos Italus in Gallia, neque Gallus in Italia, neque Italus, aut Gallus in Germania, neque Germanus in Italia, aut Gallia sacrificium offerre; quod idem de Hispania, Anglia, Polonia, aliisque regionibus intelligendum est.

SEXTO, accedit antiquissima Ecclesiae consuetudo. Nam in toto Oriente non inveniuntur antiquae Liturgiae, nisi Graecae, aut Chaldaicae; in toto autem Occidente antiquae Liturgiae nullae sunt nisi Latinae; & tamen à multis iam seculis debentur omnes istae linguae esse vulgares, immò Germanis, Francosis, Anglicis, Polonis, nunquam fuit lingua Latina vulgaris: igitur Concilium Tridentinum sess. 22. can. ult. statuit, Missam non esse lingua vulgari celebrandam. Argumenta, quae adversarij contra obijciunt, sunt à nobis omnia refutata in diversis locis paulò antè notatis. Quare non putavi operam pretiosam esse illa repetere; praesertim cum non pugnent contra sacrificij actionem.

CAPVT XII

Non esse omnia necessariò in Missa alta voce pronuncianda.

ALIA quaestio est superiori non multùm absumpta de modo vocis. Accusant enim adversarij Ecclesiam Latinam, quod pleraque in Missa submissa voce pronunciari iubeat: de qua re existat canon nonus in sess. 22. Concilij Tridentini. Vbi illud initio est observandum, non esse quaestionem, an sit per se illicitum totam Missam alta voce celebrare; nec enim ignoramus modum

cis non pertinere ad substantiam sacrificij, & posse ista omnia ad arbitrium Ecclesiæ immutari. Tota igitur quæstio in eo sita est: utrum consuetudo Latinæ Ecclesiæ, quædam submissa voce pronuntiandi, repugnet Christi institutioni, ac proinde sit mala, & necessariò corrigenda.

Et quidem Kemnitius in 2. par. Examinis, pag. 890. contendit contra Christi institutionem esse, ut quædam submissa voce legantur in Missa: Concilium autem contra definit. Concilij verò sententiam verissimam esse hæ rationes ostendunt. **P R I M O**, utile est ad reuerentiam tanti mysterij, ut non omnia alta voce dicantur: nam ut S. Basilius rectè docet lib. de Spiritu sancto c. 27. multum confert ad dignitatem, & reuerentiam conseruandam mysteriorum, ut non assuescant homines eadem sæpius audire, vel potius, ut nò efferantur ad aures vulgi. Quælia enim mysteria sunt, quæ ad omnium aures perferuntur?

S E C U N D O, habemus exemplum antiquæ Liturgiæ, tum Græcæ, tum Latinæ. Liturgiæ Basilij, & Chrysostomi, quod etiam Kemnitius notauit, quædam præscribunt dicenda sub silentio, & concludenda alta voce: quod idem nos seruamus, cum secretas orationes concludimus, vocè attollendo in illis verbis: *Per omnia secula seculorum*. Neque valet Kemnitij responsio, qui illud ita interpretatur, ac si Liturgiæ illæ præscriberent, quædam pronuntiari moderata voce, sic tamen ut ab omnibus audiantur, concludi autem cum clamore, & cantu. Nam in Liturgia **CHRYSOSTOMI**, ubi legimus: *Sacerdos orat secretò*, vox Græca *μυσικῶς*, non significat voce moderata, sed planè secretò: nec enim dicuntur mysteria, quæ moderata voce publicantur, sed quæ omninò celantur. Et præterea ibidem monetur sacerdos illas preces secretò recitare, dum Diaconus alta voce canit Litaniam, vel dum cantores alia quædam concinunt: proinde non potest populus iis attendere, quæ dicit sacerdos, atque idè verè & propriè secreta sunt.

De Latina autem Liturgia habemus testimonium Innocentij I. in epist. i. ad Episcopum Eugubinum, cap. i. ubi interrogatus de tempore, quo in mysterio Missæ pax danda est, apertè indicat, præcipuam partem Missæ esse secretam; nec audeat aperire quæ sint illa, quæ recitantur antequam pax detur. At si totus populus illa omnia audire consueuisset, certè nihil fuisset secretum, nihil arcanum, & facilè potuissent literis committi, quæ erant vulgò omnibus notæ.

TERTIO

TERTIO habemus exempla sacrificiorum veteris
Nam (vt omittam quod in sacrificiis plerumque sola
orabant, sine vllis verbis) Leuit. 16. describitur solenne sac-
cium incensi, ac iubetur solus sacerdos intra velum ingredi
sacrificare, atq; orare pro se, & populo, omnibus aliis tunc
spectantibus, & non modò non audientibus, sed nec viden-
bus sacerdotem: quo etiam ritu sacrificasse Zachariam pa-
trem Præcursoris, legimus Luca 1.

QUARTO Christus ipse in sacrificio crucis, quod cen-
plar fuit omnium sacrificiorum, in silentio oblationem per-
git, nec trium horarum spatio loquutus est audientibus
cumstantibus, nisi septem breuissimas sententias: quod
etiam sententiæ, quæ in Canone nostræ Liturgiæ alta
pronunciantur.

Sed videamus quid pro sua sententia Kemnitius ad-
PRIMO obiicit Christi institutionem, qui in sua Cena
sui memoriam fieri, non per silentium, sed, vt Paulus ce-
cat, per annunciationem. Et posset argumentum contra
Christi ipsius exemplo, qui verba consecrationis alta
pronunciauit, vt omnes qui aderant, audire potuerint.

RESPONDEO; Christi memoria, & annunciatio
verbis, quàm re ipsa fieri debet, sic enim scribit A. G. v. 11.
lib. 20. contra Faustum, cap. 18. *Christiani, inquit, tam
sacrificij memoriam celebrant sacrosancta oblatione, & pro-
cipitatione corporis Christi, &c.* Neq; posset alio modo
quod Paulus præcipit, vt omnes annuncient mortem Do-
ni: qualis enim confusio fieret, si omnis populus in Ecclesia
mortem Domini verbis annuciare deberet?

Quod attinet ad Christi exemplum, sciendum est, Chri-
stum non solùm ea verba pronunciaisse vt consecraret, sed
etiam vt Apostolos doceret ritum consecrandi: quo circa
tuit eum ita loqui, vt ab Apostolis audiretur. Quod etiam
tempore Episcopi seruant, cum inter Missarum solennium
dinant sacerdotes; sic enim pronunciant verba consecra-
tionis, vt omnes illi noui sacerdotes audire possint. Alia
ratio est eorum, qui ad populum Missas celebrant.

SECUNDA obiectio. Christus nõ ita Sacramenta instituit
vt actio quidem esset visibilis, & publica, verbum verò, quod
præcipua pars Sacramentorum, occultetur, & sepeliatur.

RESPONDEO; Alia ratio Sacramenti, alia sacrificij est.

enim de sacrificio propriè agimus. Sacrificium autem non in verbis, sed in oblatione rei consistit: verba verò in sacrificio Missæ requiruntur, non ut sint ipsa sacrificium, vel pars sacrificij, sed solùm ut victimæ præsentiam nobis exhibeant. Verbis enim consecrationis, ut supra ostendimus, id efficitur, ut corpus Christi verè adsit in altari: quare sacrificium erit verè externum, & sensibile, etiamsi verba, quibus id efficitur, sentiiri non possint. Adde, quòd in Sacramentis quoque, ad quorum essentiam verba potissimùm pertinent, non est necesse, ut verba ab iis percipiantur, qui Sacramenta suscipiunt, modò percipiantur ab iis, qui ea ministrant: alioqui Baptismus infantibus, amentibus, surdis collatus, irritus esset, quod ne Kemnitius quidem admitteret. Ad argumentum igitur respondemus, Christum non quidem instituisse, ut verba occultentur, & sepeliantur, sed neque instituisse ita pronunciari, ut ab omnibus qui adsunt, audiantur; sed solùm instituisse, ut ipsa adhibeantur: libertate relicta Ecclesiæ, ut modum recitandi constituat. Id quod non solùm Catholici docent, sed etiam Kemnitij præceptor & propheta Lutherus in lib. de formula Missæ, ubi liberum permittit, ut verba Cœnæ, alta vel submissa voce pronuncientur.

TERTIA obiectio. Apostolus 1. Cor. 14. disertè distinguit hæc duo: In Ecclesia loqui, de iis scilicet, quæ ad publicum ministerium pertinent; & priuatim sibi ipsi, & Deo loqui.

RESPONDEO; In Ecclesia loqui B. Paulo est exhortari, & instruere Ecclesiam; sibi & Deo loqui, est orare, vel laudare Deum: *In Ecclesia*, inquit, *solo quinque verba in sensu meo loqui, & alios instruam.* Et rursus: *Si non fuerit interpret, taceat in Ecclesia, sibi autem loquatur, & Deo.* Itaque distinguit concionem ab oratione. Ad neutrum autem propriè pertinet sacrificium: sacrificare enim non est loqui, sed facere; vel si quo modo loqui est, non est in Ecclesia, vel Ecclesiæ loqui, sed Deo. Qui enim sacrificium Deo offert, cum Deo agit, non cum hominibus, licet non priuatim, sed publicè agat, quia non pro se tantùm, sed pro Ecclesia vniuersa agit.

QUARTA obiectio. In antiqua Ecclesia dimissis iis, qui non poterant interesse mysteriis, alta voce pronunciabantur preces, gratiarum actiones, & ipsa etiam verba consecrationis. Quod quidem de verbis consecrationis, tradit Bessarion Cardinalis in lib. de verbis Cœnæ, & idem patet ex ritu anti-

D d d d quo

quo respondendi, *Amen*, ad verba consecrationis: cui meminerunt Dionysius Alexandrinus apud Eusebium hist. cap. 9. & Augustinus in lib. ad Orosium quaest. 49. Idem et ex Chrysostomo homil. 18. in posteriorem ad Corinthios mus preces, & gratiarum actiones in celebratione Ecclesiae populo cum sacerdote fuisse communes. Denique colligitur ex Nouella constit. 123. Iustiniani, ubi severè precepit sacerdotibus, ut quæ in oblationis celebratione recitanda sunt, alta voce pronuncient, ut populus exaudire possit.

RESPONDEO; Verba consecrationis in Ecclesia Oratoria alta voce recitari consueuisse, non negamus, cum id apertè constat ex Liturgia Chrysostomi. Neque nos id respondimus: non enim contendimus necessariò ea verba alta voce recitanda esse, sed liberum esse Ecclesiam statueret de hoc, & proinde neque Græcorum, neque Latinorum ritum apprehendi posse, aut debere. Sed quanquam verba consecrationis apud Græcos alta voce efferrentur, tamen alia quædam submissa voce, ac planè secretò pronuntiata apud eos ex eadem Chrysostomi Liturgia euidenter ostendimus. Testimonium igitur Bessarionis, & Dionysij Alexandrini opus est respondere.

Ad locum Augustini RESPONDEO; Nec librum Augustini, ut eruditi fatentur, nec ad rem facere: loquitur ille auctor de consecratione, sed de dispensatione Sacramenti; id enim solum dicit, eos, *Amen*, respondentes, qui accipiunt sanguinem Domini, dicente sacerdote: *Sanguis Domini nostri IESU CHRISTI*. Cuius testimonium meminit etiam Ambrosius libro 4. de Sacramentis capite 5.

Ad locum Chrysostomi respondeo, Chrysostomum nihil velle, ut populus non ociatur in templo, sed in aliis rebus, pro quibus & sacerdos orat: id quod potest etiam si tum sacerdos, tum populus in silentio orat. Immo prius in tractatu de oratione Dominica, scribit de miraculo sacrificij imitandam esse Annam matrem Samuelis, quæ orabat, ut labia mouerentur, sed vox penitus non audiebatur. Reg. 1. & eam typum Ecclesiae gessisse dicit, dum in templo orabat. In nostra quoque Liturgia tunc dicitur populo: *te fratres*, cum secretò est orandum. Adde, quòd Chrysostomus non dicit omnes preces esse communes populo.

erdote: quare etiamsi loqueretur de communione earundem omninò precum, nihil tamen aduersarij obtinerent. Nam in Liturgia Chrysostomi aperte distinguuntur, quæ ab omnibus, & quæ à solo sacerdote, & quidem secretò dicenda sunt.

Ad Nouellam Iustiniani responderi posset in primis, non ad Imperatorem pertinere de ritu sacrificandi leges ferre: proinde non multum referre quid ille sanxerit. Sed illud etiam respondemus, non esse legem illam sententiæ nostræ contrariam: solùm enim ille iubet, vt quæ in Ecclesiis Orientalibus alta voce dici solebant, ab omnibus alta voce dicerentur. Erant enim quidam, vt ex illa ipsa Nouella colligitur, qui submissa voce pronunciabant ea quæ ex recepta consuetudine alta voce pronuncianda erant, vt eo modo ignorantiam suam tegerent: qui quidem iure reprehenduntur, tum quod contra morem Ecclesiæ facerent, tum quod ex imperitia legendi id facerent.

ULTIMA obiectio. Fatentur Pontificij, vsum istum non esse antiquum. Scribunt enim Honorius, & Belet, olim alta voce verba consecrationis pronounciari consueuisse: sed postea imperatum fuisse, vt sub silentio dicerentur, hac de causa. Cùm verba illa ab omnibus audirentur, à multis etiam laicis memoria tenebantur: inde factum est, vt quidam pastores in agro super panem, & vinũ ea verba pronunciauerint. Continuo autem panis in corpus & vinum in sanguinem conuersa sunt: & pastores illi diuinitus percussi interierunt. Ex qua historia colligitur, vsum recitandi verba consecrationis sub silentio, non esse antiquum, & ex opinione superstitiosa natum, quasi verba illa magica essent.

RESPONDEO; Miraculum, cuius in hoc argumento mentio fit, verè accidit, sed aliter, & antiquiore tempore, quàm à Kemnitio narretur. Scribit enim Sophronius in Prato spirituali, cap. 196. suo tempore hoc miraculum accidisse: Floruit autem Sophronius ante tempora VII. Synodi, & Ioannis Damasceni; nam citatur eius liber, id est, Pratum spirituale à VII. Synodo, actione 4. & à Damasceno in 3. oratione de cultu imaginum. Proinde contigit hoc miraculum ante annos plus minus C M. quod etiam breuiter commemoratur ab Alcuino in lib. de diuinis officiis, cap. de celebratione Missæ: Floruit autem Alcuinus ante annos D C C C. Porro miraculum

Dddd 2 illud

illud non conuertit panem in carnem, nec pastores illos terfecit, vt Kemnitijs ex obscuris, ac recentioribus aucto-
 bus colligit; sed igne de cœlo demisso, panem, & vinum, lapidem, super quem illa sita erant, absumpsit, & pastores illos obstupescit, vt ad longum tempus vix loqui possent. No-
 que scribit Sophronius istam esse causam, cur verba illa cretò nunc dicantur: quanquam si ista esset causa, non est quid contra obiici posset. Certè vsus iste antiquissimus est, etiam si non antè cœpisset, quàm post miraculum illud do-
 nitus mundo ostensum.

CAPVT XIII.

De cæremoniis Missæ quid heretici sentiant.

DE cæremoniis in genere disputatum est in a-
 extremo de Sacramentis: nunc ea solum tractanda sunt, quæ propriè ad Missæ cæremonias perti-
 nent. Duo potissimùm hoc loco explicanda sunt.

PRIMO aperiendum erit, quid aduersarij sentiant de cæremoniis Missæ, & quid in controuersia sit. **SECUNDO** ostendenda erit veritas, & simul refellendæ obiectiones.

Scribunt autem de cæremoniis, & partibus Missæ auctores. **PRIMVS** videtur fuisse Gelasius, cuius libellus Missarum solennijs coarctauit Gregorius I. vt scribitur in Diaconus lib. 2. vitæ Gregorij, cap. 17. & ipse eiusdem tituli minit li. 7. epist. 63. **SECUNDVS** fuit Isidorus post annum Domini DC. cuius libri duo exstant de diuinis officiis. Tercius fuit auctor Ordinis Romani, qui floruisse videtur post annum Domini DCC. **QUARTVS** fuit Alcuinus eodem seculo, cui exstat liber de officiis Ecclesiasticis. **QUINTVS** Amalarius eodem seculo, cuius etiam libri exstant eiusdem tituli. Sextus fuit Rabanus Maurus post annum Domini DCCC. **SEPTIMVS** eodem seculo VVlfridus Strabo. **OCTAVVS** post annum fortasse CM. Solitarius in libro de gemma animæ. **NONVS** Micrologus post annum M. **DECIMVS** Rupertus Viennensis post annum MC. **VNDECIMVS** Hugo de S. Victore eodem seculo. **DVODECIMVS** Innocentius III. post annum MCC. **DECIMVS TERTIVS** Bonauentura, eodem seculo. **DECIMVS QUARTVS** Gulielmus Durandus post annum MCCC. **DECIMVS QVINTVS** Thomas VValdensis post annum MCD. **DECIMVS SEXTVS** Conradus Brunus post annum